

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА**

**Тема: Особливості сучасної професійної освіти
майбутніх хореографів**

тези лекцій - 2 год. для студентів V курсу з дисципліни:

**«ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА БАЛЕТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»
Другого (магістерського) рівня вищої освіти
За спеціальністю 024 «Хореографія»
Галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
Кваліфікація: магістр хореографії
Освітньо-професійна програма – Хореографія**

Розробив: викладач Бойко А.Б.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри хореографії та
мистецтвознавства

Протокол № 1 від «31» серпня 2022 р.

Зав. кафедри: проф., к.п.н. _____ Сосіна В. Ю.

Тема: Особливості сучасної професійної освіти майбутніх хореографів

План.

1. Принцип поєднання традицій і новаторства та системності та послідовності навчання.
2. Принцип індивідуалізації, диференціації та наочності.
3. Принцип поєднання вербальних і невербальних факторів впливу.
4. Принцип багаторазового повторення та варіативності.
5. Принцип міцності знань і умінь та міжпредметних зв'язків.

На основі узагальнення науково-педагогічного досвіду роботи різних хореографів, було виокремлено такі принципи хореографічної освіти в сучасній професійній підготовці майбутніх учителів хореографії:

- поєднання традицій і новаторства;
- системності та послідовності навчання;
- індивідуалізації та диференціації;
- наочності;
- поєднання вербальних і невербальних факторів впливу;
- руху від простого до складного;
- багаторазового повторення та варіативності;
- міцності знань і умінь;
- міжпредметних зв'язків.

Принцип поєднання традицій і новаторства передбачає, що для ефективності педагогічного процесу в навчанні хореографії особливу увагу необхідно приділяти турботливому збереженню культурної спадщини

народу.

Поєднання хореографічного мистецтва з музикою сприяє симфонізації танцю, а з драмою – поглибленню драматичної дієвості танцю і пантоміми. Симфонізм балетної музики та хореографії неабияк оживив музичну драматургію хореографічних номерів, відкривши складні взаємозв'язки між танцювальною та пантомімічною діями, виявив нові можливості танцювального розвитку образів і ситуацій.

Означений принцип вимагає вивчення досвіду видатних педагогів і балетмейстерів у галузі хореографії, проведення підсумкових відкритих уроків з усіх спеціальних дисциплін, творчих показів, іспитів-концертів, інших форм освоєння спадщини. Навчання мистецтву танцю вимагає від педагога ґрунтовних знань традицій, постійного прагнення до оновлення танцювальних форм і стилів.

Принцип системності та послідовності навчання зумовлений логікою науки й особливостями пізнавальної діяльності, яка нерозривно пов'язана з віковими закономірностями розвитку особистості. Принцип передбачає системність як у роботі педагога (постійна робота над собою, опора на пройдене при вивченні нового матеріалу, вивчення нового матеріалу частинами, фіксування уваги студентів на важливих моментах, продумування системи занять), так і в роботі студентів (систематичне відвідування занять, повторення навчального матеріалу, виконання необхідних завдань, уважність на заняттях).

Принцип системності в хореографічній освіті передбачає зв'язок між опануванням знаннями та послідовним оволодінням танцювальними вміннями і навичками у відповідному логічному порядку. Зважаючи на це, педагог повинен детально продумувати послідовність побудови навчального процесу, створюючи сприятливі умови для оволодіння танцем.

Для створення, розвитку, поглиблення та закріплення зв'язків між окремими танцювальними рухами педагогу під час навчання необхідно послідовно вводити систему взаємозв'язаних тренувальних вправ і завдань,

тобто дотримуватися послідовної побудови матеріалу: від навчання елементам танцювальних та окремих хореографічних рухів поступово переходити до танців і груп танців, встановлюючи між ними відповідні зв'язки за складністю елементів, за характером і манерою їх виконання. Завдяки цьому принципу навчальний процес відбувається поетапно: від знань – до умінь, від умінь – до навичок, від вільного повторення та виконання танцювальних схем, рухів, комбінацій, етюдів і танців – до самостійного творення хореографічних образів.

Неправомірно висувати однакові вимоги до всіх студентів, адже результати рухових проявів залежать від їх психологічних, фізіологічних, антропометричних особливостей. Головне, на думку Р.Захарова, щоб педагог якнайповніше розкрив індивідуальність своїх вихованців, розвинув у кожному молодому хореографові саме йому властиві творчі якості, допоміг знайти його особистий, оригінальний творчий шлях. Крім того, завдання педагога – знайти до кожного студента-хореографа своєрідний підхід, враховуючи його індивідуальні особливості (фізичні дані, хореографічні здібності, темп роботи тощо), адже кожна особистість – своєрідна і неповторна.

Педагогічні дослідження різних фахівців у галузі хореографії переконують, що в процесі оволодіння спеціальними хореографічними знаннями та практичними вміннями необхідно враховувати індивідуальні особливості кожного студента, зокрема у період навчання хореографії особливу увагу слід приділяти індивідуально-диференційованому підходу, за яким варто враховувати не лише індивідуальні можливості студентів, але й активно впливати на формування їх особистісного хореографічного досвіду, професійних знань, умінь і навичок, максимально розвивати природні здібності.

Принцип наочності у процесі навчання сприяє розумовому розвитку студентів, полегшує процес засвоєння знань, стимулює мотиваційну сферу, сприяє поєднанню конкретного з абстрактним, раціонального з

іраціональним, теоретичних знань із практичною діяльністю. Він забезпечує повноцінність засвоєння танцювальної лексики, рухів, відповідних положень рук, корпусу, голови на основі естетичних і стильових вимог хореографічної школи.

У хореографії наочність пов'язана з конкретним показом вправ, їх характеристикою та словесним поясненням. У зв'язку з цим, педагог має бути обізнаним не тільки в методиці викладання, але й на високому рівні володіти методом ілюстрування, наприклад, показати, як правильно виконати те або інше «па». Такі покази повинні бути лаконічними і переконливими, зверненими до образної виразності музики й емоційної сфери особистості учнів, їх творчої уяви.

Крім наочного показу рухових дій, танцювальних вправ тощо, методично обґрунтованим є застосування аудіовізуальних засобів, ілюстративно-художніх матеріалів, які виховують увагу, спостережливість, культуру мислення, конструктивну творчість, інтерес до навчання, актуалізують чуттєвий досвід.

Вимагаючи від студентів виконання певного завдання, педагог не повинен надавати перевагу тільки вербальним засобам, адже знання, не підкріплені наочністю, тобто почуттєвим досвідом, ніколи не будуть міцними.

Під час пояснення програмного матеріалу педагогу важливо дотримуватися таких дидактичних вимог: не перевантажувати процес навчання наочністю (це знижує самостійність і активність учнів під час осмислення навчального матеріалу); чітко використовувати наочні засоби у структурі уроку; правильно розподіляти наочність, яка використовується на занятті; уміло поєднувати наочність із поясненням, адже слово педагога спрямоване на безпосереднє сприймання змісту навчального матеріалу, відображеного в наочності, допомагає осмислити спостережуване та сформулювати зв'язки між фактами і явищами. Також педагог має чітко усвідомити, що, коментуючи наочність, дає додаткову інформацію про

спостережуваний об'єкт та його зв'язки.

У навчальному процесі студентів-хореографів вербальні та невербальні компоненти взаємодоповнюють один одного, що є гарантією правильного засвоєння навчального матеріалу. Не слід протиставляти словесні сигнали невербальним, жесто-мімічним. Тільки їх поєднання робить навчання хореографії більш успішним і творчим.

Принцип руху від простого до складного передбачає, що в процесі навчання нові вправи та рухи обов'язково пов'язані з раніше засвоєними: кожен попередній рух є підготовчим для наступного, в кожному новому русі мають бути присутні елементи попередніх вправ. Поступове ускладнення рухів у процесі навчання хореографії зумовлює наростання обсягу та інтенсивності навантажень, що забезпечує поступовий розвиток хореографічних умінь і навичок.

Цей принцип ґрунтується на закономірності поступового, рівномірного розвитку розумових і фізичних здібностей студентів-хореографів та передбачає таку послідовність, при якій танцювальні вправи, що вивчаються, виконуються у порядку зростаючої структурної (координаційної) складності, адже поняття «просте» і «складне» відносні і визначаються рівнем підготовленості студентів, їх руховим досвідом.

Також варто зазначити, що завдяки цьому принципові розкривається залежність ефекту навчання від підвищення професійних вимог щодо виконання танцювальних рухів. На нашу думку, прогрес у вимогах повинен виражатися в поступовому ускладненні техніки виконання танцювальних рухів, у їх постійному поповненні, а отже – і в безперервному підвищенні фізичних навантажень.

Реалізація принципу руху від простого до складного здійснюється у двох взаємопов'язаних напрямках: технічне ускладнення танцювальних рухів, які вивчаються і розширення їх структурного складу.

Означений принцип сприяє вдосконаленню танцювальної діяльності студентів, формуванню певних професійних та хореографічних умінь.

Розширення структурного складу танцювальних рухів, що вивчаються, забезпечує різносторонню хореографічну підготовку, озброює майбутніх педагогів-хореографів необхідними в їх професійній діяльності вміннями, а також забезпечує розвиток хореографічних здібностей з метою формування професійних умінь. Пропонуючи студентам танцювальні вправи, не варто перевищувати їх можливостей. Проте і дуже легкі вправи не сприятимуть досягненню бажаного результату, а отже, втрачають свій розвиваючий вплив.

Тому педагогу необхідно розробити таку методику навчання, яка б дозволила студентам з різними можливостями досягти найвищих результатів.

Принцип багаторазового повторення та варіативності сприяє формуванню рухових умінь та спеціальних знань завдяки багаторазовому повторенню. Повторення - головний і єдиний спосіб закріплення результатів, досягнутих у навчанні. Отже, навчальний матеріал повинен повторюватися регулярно, а не тоді, коли виявиться, що він погано засвоєний.

Реалізація принципу багаторазового повторення має велике виховне значення, оскільки привчає студентів до регулярної роботи. Проте викладачеві варто завчасно передбачити не лише характер і кількість повторень, а й кількість інтервалів для відпочинку. Під час навчання процес повторення не може бути безмежним, а як наслідок - виникають проблеми кількості повторень і розподілу їх у часі.

Доцільна кількість повторень визначається завданнями навчання, складністю і обсягом навчального матеріалу, рівнем підготовленості студентів, досконалістю методики навчання, а також тривалістю занять та їх кількістю впродовж навчального року.

При багаторазовому повторенні танцювальних рухів необхідно слідкувати за правильним їх виконанням. Якщо з'являються помилки, їх слід якнайшвидше усувати, оскільки вони уповільнюють процес навчання, створюють передумови для неправильного виконання танцювальних рухів. Якщо одні і ті ж помилки з'являються постійно, то розучування краще припинити, інакше повторені багато разів помилки стануть

автоматизованими. виправлення помилок слід починати з найбільш важливих, адже від цього залежить поява другорядних помилок.

Завдяки означеному принципу досягається закріплення набутого та створення передумов для подальшого процесу підготовки хореографів. Повторення рухів, творчих завдань, етюдів, танців – обов'язковий елемент процесу засвоєння навчального матеріалу, який має сенс лише у тому випадку, коли кожне повторення супроводжується додатковими завданнями.

При повторенні танцювальних рухів необхідно уникати одноманітності, адже багаторазове відтворення руху може призвести до перевтоми, а як наслідок - танцювальні рухи втрачають свою яскравість і технічність, робляться хаотичними, нечіткими, що значно знижує результативність тренування. Тому поряд із повторенням танцювальних вправ велике значення має варіативність рухів, коли в знайомий рух, танець необхідно вносити елемент новизни, ставити нові вимоги до виконання танцювальних рухів, динамічності навантажень і розмаїтості їх застосування.

Принцип міцності знань і умінь дозволяє оцінити кінцевий результат навчання, що виражається в готовності студента до хореографічної діяльності, достатній тривалості збереження засвоєних хореографічних знань і умінь, можливості використання їх у поєднанні з раніше набутими знаннями та вміннями, створенні необхідних передумов для подальшого оволодіння більш складним навчальним матеріалом.

Головна ознака міцності знань – свідоме й ґрунтовне засвоєння навчального матеріалу, а систематичне повторення – головний і єдиний спосіб закріплення й удосконалення результатів, досягнутих у навчанні.

Реалізація цього принципу передбачає: повторення пройденого навчального матеріалу й запам'ятовування нового у поєднанні із пройденим; активізацію студентів під час повторення (запитання, порівняння, аналіз тощо); групування навчального матеріалу з метою його систематизації, виокремлення головного; використання у процесі повторення різноманітних методик, форм, вправ, самостійної роботи тощо; творче застосування

набутих знань і вмінь; використання вивченого матеріалу в професійній діяльності; постійне поповнення та закріплення хореографічних знань і рухових умінь, удосконалення практичних умінь і навичок.

Так, яскраво розкрити художній образ у танці (створення костюмів і сценографії) педагогу-хореографу допоможе образотворче мистецтво, зрозуміти історію розвитку сучасної або бальної хореографії – вивчення історії розвитку хореографії взагалі. Для більш повного розуміння методики виконання рухів, комбінацій потрібні знання анатомії та фізіології людини, для складання танцювальних творів – основ музичної грамоти, а щоб зміст танців був цікавим і запам'ятовувався глядачеві, постановник повинен черпати натхнення в літературі. Крім того, студентам необхідні знання іноземних мов, адже відомо, що основна термінологія класичного та народно-сценічного танців походить з французької мови, а бальної та сучасної хореографії – з англійської.

Отже, у підготовці вчителя хореографії описані вище принципи хореографічної освіти утворюють струнку систему, цілісну єдність, що виявляється в їх тісному взаємозв'язку та взаємозалежності.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія: підруч. [для студ., асп. та мол. викл. вузів] / Анатолій Миколайович Алексюк. - К.: Либідь, 1998. - 558 с.
2. Виробнича педагогічна хореографічна практика: програма для студентів вищих педагогічних навчальних закладів зі спеціальності 7.010103 "Педагогіка і методика середньої освіти. Хореографія" / Укл. Т. О. Благова. - Полтава, ПДПУ, 2007. - 18 с.
3. Зязюн І. Особливості професійної підготовки педагога / І. Зязюн // Педагогічна газета. - 2001. - № 2. - С. 5.
4. Легка С.А. Традиції народної культури в українській хореографії / С.А. Легка // Питання культурології. - К.: КНУКіМ, 2001. - Вип. 17. - С. 28-37.

5. Михаськова М.А. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики : дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / М.А.Михаськова. - К., 2007. - 234 с.
6. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка / Н. Є. Мойсеюк. - К., 2001. - 608 с.
7. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / О. Овчарук // Стратегія реформування системи освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики. - К.: "К.І.С.", 2003. - 269 с.
8. Теорія і практика викладання фахових дисциплін: Зб. наук.-метод. пр. кафедри народної хореографії КНУКіМ. – К.: ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим», 2014. – 216с.